

Prof. Rajko Doleček pětadesátiletý

Jeden z nejznámějších českých lékařů prof. MUDr. Rajko Doleček, DrSc. se narodil 1. 6. 1925 v Praze. Svých 85 let se dožil v obdivuhodné duševní svěžesti, stále vytrvale pracuje ve Fakultní nemocnici v Ostravě na endokrinologické ambulanci a v rámci výzkumu i v popáleninovém centru. V České republice se prof. Doleček stal proslulým především díky svým televizním pořadům o obezitě v České televizi („Nebezpečný svět kalorií“ a „Tak už dost!“), kterými se stal národním symbolem boje proti obezitě, ale stranou nezůstaly ani další televizní seriály jako „Tajemný svět hormonů“, seriál o cukrovce „Nemoc půl milionu“, seriál pro seniory „Dejte léta životu“. Obezitou se prof. Doleček začal intenzivněji zabývat v r. 1956, když přebíral krajskou endokrinologickou ambulanci v Ostravě. Sám píše, že v této ambulanci bylo 30 % obézních, o které se nikdo nestaral. Podařilo se mu založit ambulanci pro obézní a začal bojovat za racionální výživu a dostatek pohybu. Následovaly knižní publikace a zmíněné televizní seriály a v neposlední řadě i internetová poradna pro hubnoucí.

V odborném světě, především zahraničním, je však prof. Doleček znám především jako odborník na endokrinní a metabolické změny po popálení a traumatech. O této problematice začal publikovat již v r. 1959. Na podkladě těchto svých prací získal v r. 1968 stipendium ve Spojených státech. Výsledkem jeho pobytu byla publikace dalších vědeckých sdělení, dvě knižní publikace v angličtině: Metabolická odezva popáleninového traumatu (1969) a pozdější Endokrinologie popáleninového traumatu (1990) a pozvání na řadu kongresů v USA, Japonsku a Indii. Také svou habilitaci (1965), doktorát věd (1970) a profesuru (1993) založil na prezentaci svých výzkumů popáleninového traumatu po endokrinologické a metabolické stránce. Osteologové jistě znají jeho práce „Skeletní změny u nemocných s popáleninami“ z r. 1960, kde již tehdy upozorňuje na osteoporózu popálených, vysvětluje její hormonální příčiny a volá po včasné léčbě, i jednu z jeho posledních prací „Endocrine changes after burns: the bone involvement“ (2003), kde problematiku osteoporózy popálených podrobně rozebírá na podkladě nejnovějších znalostí. K endokrinologům byl ještě mnohem štedřejší a hormonálním změnám po popáleninovém traumatu věnoval několik desítek sdělení. Prof. Doleček se snaží přispět i k výzkumu terapeutických možností, jak zmírnit důsledky popáleninového traumatu: léčbou neuroleptiky (1959), anabolickými hormony (1963) či analgeticky působícím ceruletiudem, aktivátorem sekrece endorfinů (1983).

Hledání nových léčebných možností bylo vždy v popředí zájmu prof. Dolečka. Po promoci na Karlově univerzitě v r. 1950 se dostává na umístěnku nejprve na plicní oddělení frýdeckomístecké nemocnice. Již tam píše odborné publikace a mezi prvními je sdělení „Steroidy v léčbě plicní tuberkulózy“ (1951). Po dvouleté vojenské službě nastoupil na interní oddělení ostravské krajské nemocnice. Splnilo se mu tak jeho původní přání být endokrinologem. K tomu při-

spělo i zakládání krajských endokrinologických ambulaní organizované prof. Šilinkem. Následuje dlouhá řada prací zabývajících se endokrinologickou problematikou. Týkaly se zavádění nových laboratorních metod k hormonálním stanovením, využívání endokrinních dynamických testů a sledování hormonálních změn za různých situací, kupř. ve stáří či po operaci hypofýzy.

Problematice hledání nových léčebných možností zůstával trvale věrný. Měli bychom zmínit alespoň léčbu alopecie glukokortikoidy (1965), léčbu vitiliga metyraponem (1968), léčbu subakutní tyreoiditidy nesteroidním protizánětlivým lékem diftalonem (1977), léčbu malnutrice pizotifenem (1979), léčbu akromegalie bromokriptinem (1976–1993), léčbu alergických příhod u diabetiků ketotifenem (1981) a pochopitelně i léčebné pokusy o ovlivnění obezity fenmetrazinem a dexfenmetrazinem (1963), thyreoglobulinem a hormony štítné žlázy (1964–1968), anorektikem AN 448 (1973) či mazindolem (1979).

Prof. Doleček byl však nejen odborně činný, byl i vynikajícím organizátorem a společníkem. Sám se pamatuje, že dvoje Endokrinologické dny, které uspořádal v Ostravě a blízké Karvině, patřily k těm společensky nejúspěšnějším ze všech Endokrinologických dnů u nás pořádaných.

Maminka prof. Dolečka byla Srбка z Bosny, tatínek Čech. Když mu byl rok, tatínek odjel s rodinou do Jugoslávie zastupovat koncern ČKD. Prof. Doleček tam zůstal až do r. 1949, takže v Bělehradě absolvoval obecnou školu, gymnázium a dva semestry lékařské fakulty. Prožil tam celou válku a četná bombardování a boje, účastnil se protinacistického odboje, sháněl s odborníky letecké motory pro jugoslávskou armádu. Pracoval u jugoslávské mise UNRRA v Bělehradě a Terstu. Samozřejmě, že na tato svá léta nemohl zapomenout a vztahy se Srbskem i se svou předčasně zesnulou ženou Dobrou nadále utužoval. Stal se hostujícím profesorem bělehradské lékařské fakulty, byl vyznamenán nejvyšším vyznamenáním Srbské pravoslavné církve – řádu Sv. Sávy I, řádem Njegoše Republiky Srbské, získal významnou Vukovu cenu Srbska a prestižní cenu literárně-kulturního časopisu „Zbilja“. Po rozpadu Jugoslávie vydal řadu knižních i časopiseckých publikací v češtině, srbsčině i angličtině, kde líčí tragické události, které následovaly po tomto rozdělení, z hlediska jednoznačného odsouzení sousedů Srbska, obsazení Kosova silami NATO i právoplatnosti Haagského tribunálu.

Prof. Doleček vždy vynikal obdivuhodným optimizmem. Přejeme mu, aby tento optimizmus mu i nadále vydržel, aby vydržel i jeho pracovní elán a samozřejmě pevné zdraví. Aby nám ještě dlouho mohl udělovat své cenné lékařské rady. Aby měl i nadále hodně radosti z rodiny svého syna Branka. A samozřejmě, aby i nynější slibný vývoj v jeho milovaném Srbsku zahladil brzy stopy Dolečkovy nespokojenosti.

prof. MUDr. Josef Marek, DrSc.